

Warszawa, 10 maja 2024

Sz. P.
Posłanki i Posłowie
Sejmowa Komisja Edukacji,
Nauki i Młodzieży

Dotyczy: **Projekt zmiany w ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe** (Dz. U. z 2023 r. poz. 900, 1672, 1718 i 2005) – **wprowadzenia art. 165 ust. 8a na podstawie projektu Ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw, art. 8** (druk nr 342)

Szanowne Panie Posłanki, Szanowni Panowie Posłowie,

W Sejmie jest obecnie procedowany projekt *Ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw* (druk nr 342), który zakłada wprowadzenie zmiany w ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – *Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2023 r. poz. 900, 1672, 1718 i 2005) poprzez wprowadzenie ustępu 8a do artykułu 165, w brzmieniu: „*W szkole może być zatrudniony asystent międzykulturowy. Asystent międzykulturowy udziela osobom, o których mowa w ust. 7, pomocy w kontaktach ze środowiskiem szkolnym, a także współdziała z ich rodzicami oraz szkołą.*”

W imieniu organizacji należących do ogólnopolskiej [Koalicji na rzecz wzmacniania roli asystentek i asystentów międzykulturowych oraz romskich zainicjowanej i koordynowanej przez Fundację na rzecz Różnorodności Społecznej \(FRS\)](#), przedstawiamy komentarze do obecnie proponowanego zapisu, by poddać uwadze Posłanek i Posłów Komisji możliwe konsekwencje wprowadzanych zmian. Będziemy zobowiązane za uwzględnienie tych uwag w dalszej pracy Posłanek i Posłów nad ustawą poprzez interpelacje, zapytania do Ministerstwa Edukacji Narodowej, jak i w ramach ewentualnych poprawek do projektu ww. Ustawy.

Koalicję tworzy kilkanaście organizacji i instytucji oraz kilkadziesiąt osób z całej Polski, w tym asystentki i asystenci międzykulturowi oraz romscy, i osoby pełniące funkcję pomocy nauczyciela, kadra szkół oraz przedstawicielki i przedstawiciele organizacji pozarządowych, uczelni i samorządów. Posiadamy pogłębioną ekspertyzę dotyczącą asystentury międzykulturowej, opartą na wieloletnim doświadczeniu praktycznym.

Przede wszystkim **doceniamy, że praca asystentek i asystentów międzykulturowych została dostrzeżona w ostatnich działaniach MEN i że zawód ten ma szansę znaleźć się *explicite* w przepisach oświatowych. Jest to kluczowa zmiana, która odpowiada na potrzeby szkół w Polsce w sytuacji**



wzrastającej różnorodności oraz uwzględnia sytuację osób pracujących w takiej funkcji od lat. Zdecydowanie wspieramy wprowadzenie takiego stanowiska do przepisów oświatowych.

Nasze uwagi formułujemy jednak w trosce o jakość i spójność przepisów dotyczących asystentury międzykulturowej, a także w trosce o ich efektywność i pragmatyczność na etapie stosowania przez samorządy, organy prowadzące i szkoły. Równocześnie jako podmiotom, do których szkoły i organy prowadzące zgłaszają się z prośbą o wsparcie, w tym o informacje dotyczące formalnych aspektów zatrudniania asystentek i asystentów międzykulturowych, zależy nam na jasności i użyteczności wprowadzanych zmian, by móc upowszechniać rzetelną informację o planowanych i przyjmowanych rozwiązaniach.

1. Pomoc nauczyciela a asystent międzykulturowy

„Pomoc w kontaktach ze środowiskiem szkolnym” oraz „współdziałanie z rodzicami i szkołą” opisane w ust. 8a. to zadania realizowane na co dzień w praktyce przez osoby pełniące funkcję pomocy nauczyciela zgodnie z ust. 8 art. 165 *Ustawy Prawo Oświatowe*. Na podstawie wieloletniego doświadczenia współpracy ze szkołami zatrudniającymi pomoce nauczyciela oraz asystentki i asystentów międzykulturowych w całej Polsce przewidujemy, że wprowadzenie ust. 8a. w proponowanym brzmieniu spowoduje dezorientację kadry zarządzającej szkół, wynikającą z niejasności pomiędzy rolą i zadaniami „pomocy nauczyciela” a „asystenta międzykulturowego”. Wobec tego ważne wydaje się nam rozważenie:

- A. Jakie jest uzasadnienie wprowadzenia nowej funkcji asystenta międzykulturowego w ust. 8a obok pomocy nauczyciela z ust. 8 (zwłaszcza biorąc pod uwagę, że „asystent międzykulturowy” to zwyczajowa i najpowszechniejsza nazwa stosowana przez szkoły zarówno na pomoc nauczyciela, jak i na osoby zatrudniane w szkołach przez organizacje pozarządowe w analogicznej roli)?
- B. Jaka będzie praktyczna różnica w zakresie zadań i roli osób pełniących funkcję pomocy nauczyciela (opisanej w artykule 165 ust. 8 *Ustawy prawo oświatowe*) a asystenta międzykulturowego (opisanego w artykule 8 projektu *Ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw* z dnia 17 kwietnia 2024 r.)?
- C. Jakie działania informacyjne i upowszechniające dotyczące ewentualnego wprowadzenia funkcji asystenta międzykulturowego w Prawie oświatowym planuje MEN, aby zapobiec niejasnościom związanym z istnieniem tej funkcji równoległe do dotychczasowej funkcji pomocy nauczyciela z artykułu 165 ust. 8?

2. Okres udzielania pomocy

Aktualnie obowiązujący przepis –art. 165 ust. 8 *Ustawy Prawo Oświatowe* ogranicza pomoc udzielaną przez pomoc nauczyciela do 12 miesięcy. Planowany w projekcie zapis ust. 8a. nie zawiera takiego ograniczenia, co odbieramy jako pozytywną zmianę. Zakładając że zatrudnienie asystenta w danej szkole w zamierzeniu Ministerstwa ma być Nielimitowane czasowo, uważamy za niezwykle ważne rekomendowanie, aby umowy osób na stanowiskach asystenta międzykulturowego były kontynuowane przez okres wakacji szkolnych, co nie było często stosowaną praktyką w wypadku pomocy nauczyciela w rozumieniu artykułu 165 ust. 8.

Ponadto, jeżeli funkcja pomocy nauczyciela w rozumieniu artykułu 165 ust. 8 ma zostać utrzymana w ustawie *Prawo oświatowe*, zgodnie z rekomendacjami przekazanymi podczas spotkania przedstawicielek Koalicji z MEN w dniu 31 stycznia 2024 r., rekomendujemy zniesienie ograniczenia okresu udzielenia pomocy również w odniesieniu do pomocy nauczyciela. Duża rotacja dzieci z doświadczeniem migracji w szkołach w różnych momentach roku szkolnego sprawia, że przepis ten jest martwy i utrudnia szkołom zatrudnianie oraz racjonalne zarządzanie obecnością pomocy nauczyciela adekwatnie do potrzeb szkoły oraz dzieci z doświadczeniem migracji. Jednocześnie wiele dzieci z doświadczeniem migracji pozostających w Polsce przez dłuższy czas potrzebuje wsparcia pomocy nauczyciela przez okres dłuższy, niż 12 miesięcy.

3. „Prawo” a „możliwość”

Obecny zapis artykułu 165 ust. 8 Ustawy *Prawo oświatowe*, uznaje, że osoby wskazane w art. 7 mają „prawo do pomocy udzielanej przez osobę władającą językiem kraju pochodzenia, zatrudnioną w charakterze pomocy nauczyciela”. Artykuł 8 projektu *Ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw* przyznaje szkole jedynie możliwość zatrudnienia asystenta międzykulturowego. Istnieją obawy, że takie sformułowanie jest zbyt miękkie i daje zbyt słabe podstawy adekwatnego do potrzeb zatrudnienia asystentów międzykulturowych w szkołach, zwłaszcza zważywszy na wieloletnie trudności szkół w egzekwowaniu od organów prowadzących środków na zatrudnienie pomocy nauczyciela umożliwiających zapewnienie uczniom i uczennicom cudzoziemskim prawą do korzystania ze wsparcia pomocy nauczyciela.

Rozwiązaniem pozwalającym uniknąć trudności opisanych powyżej byłoby połączenie istniejącego art. 165 ust. 8 z *Ustawy Prawo Oświatowe* z planowanym brzmieniem ust. 8a, a tym samym **wprowadzenie w przepisach oświatowych jednego zapisu dotyczącego funkcji o nazwie „asystent międzykulturowy”** (jest to obecnie najpowszechniej używana nazwa), bez ograniczeń dotyczących okresu udzielania pomocy, z wymogiem komunikatywnej znajomości języka polskiego. W oparciu o wieloletnie doświadczenie, organizacji, instytucji, kadry szkół oraz asystentek i asystentów międzykulturowych współtworzących Koalicję gorąco rekomendujemy takie rozwiązanie.

4. Przygotowanie i rozwój zawodowy asystentów międzykulturowych

Zakładając uchwalenie *Ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw* z artykułem 8 w aktualnym brzmieniu, pragniemy zwrócić uwagę na potrzeby wyjaśnienia na kolejnych etapach prac nad umocowaniem stanowiska asystenta międzykulturowego:

- A. Jakie kwalifikacje i kompetencje poza wskazanymi w proponowanym art. 1 ust. 41 *Ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw* (dot. wprowadzenia art. 57a) będą oczekiwane od osób na stanowisku asystent międzykulturowy?
- B. Jak zaszeregowane zostanie stanowisko asystenta międzykulturowego w *Ustawie o*

pracownikach samorządowych oraz z jakim wynagrodzeniem będzie się to wiązać?

- C. Czy instytucje publiczne podległe MEN będą organizować kursy lub inne formy podnoszenia kompetencji dla osób zatrudnionych na stanowisku asystent międzykulturowy, w tym kursy przygotowujące do podjęcia pracy w szkole?

5. Propozycja opisu zawodu do Klasyfikacji Zawodów i Specjalności oraz inne materiały

Wobec przewidywanych w uzasadnieniu projektu Ustawy dalsze prace Ministerstw związane z klasyfikacją zawodów i specjalności, chcemy zaznaczyć, że Koalicja na rzecz wzmacniania roli asystentek i asystentów międzykulturowych oraz romskich opracowała propozycję opisu zawodu asystentka międzykulturowa / asystent międzykulturowy sporządzony na potrzeby Klasyfikacji Zawodów i Specjalności, który załączamy do niniejszego pisma. Przedstawiony opis zawodu jest rezultatem wspólnej, kilkuletniej pracy Koalicji i odzwierciedla praktyczne doświadczenie i pogłębioną ekspertyzę dotyczącą pracy asystentek oraz asystentów międzykulturowych. Mamy nadzieję, że zawartość dokumentu wesprze instytucje publiczne w procesie tworzenia ram dla zawodu asystentki międzykulturowej / asystenta międzykulturowego. Materiał został przekazany już do MEN w dn. 9 maja br.

W dalszych pracach nad systemowym umocowaniem zawodu asystentki międzykulturowej / asystenta międzykulturowego, zachęcamy do korzystania z ekspertyzy i doświadczeń podmiotów, które znają pracę asystentek i asystentów z codziennej praktyki, zrzeszonych w Koalicji. Z informacjami dotyczącymi asystentury międzykulturowej można się zapoznać m.in. na stronie www.asywszkole.pl.

Pozostajemy w gotowości do udzielenia bardziej szczegółowych informacji w odniesieniu do podnoszonych kwestii i współpracy z Komisją w zakresie asystentury międzykulturowej w szkołach w Polsce.

Z wyrazami szacunku,

Agnieszka Kozakoszczak

Anna Górka

Prezeska zarządu

Fundacji na rzecz Różnorodności Społecznej

akozakoszczak@ffrs.org.pl

+48 601 390 982

Wiceprezeska zarządu

Fundacji na rzecz Różnorodności Społecznej

agorska@ffrs.org.pl

+48 609 699 096

Załączniki:

1. Propozycja opisu zawodu Asystentka międzykulturowa/ Asystent międzykulturowy do Klasyfikacji Zawodów i Specjalności.

